

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи
з дисципліни «Економіка підприємства»
для студентів спеціальності
152 «Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка»

2019

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

До видавництва й у світ дозволяю
Проректор з НПР

Г.І. Тохтар

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи
з дисципліни «Економіка підприємства»
для студентів спеціальності
152 «Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка»

Всі цитати, цифровий, фактичний
матеріал і бібліографічні відомості
перевірені, написання сторінок
відповідає стандартам

Затверджено
методичною радою
університету
протокол __ від ____

Укладач:

Шевченко І.Ю.

Відповідальний за випуск:

Дмитрієв І.А.

Харків, ХНАДУ, 2019

Укладач: доц. Шевченко І.Ю.

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Економіка підприємства» належить до циклу нормативних навчальних дисциплін економічної підготовки бакалаврів спеціальності 152 «Метрологія та інформаційно-вимірвальна техніка».

Метою викладання навчальної дисципліни є формування розуміння студентами технічних спеціальностей основних економічних явищ і особливостей прояву економічних законів.

Предметом навчальної дисципліни є економічні закономірності функціонування та розвитку підприємств.

Відповідно до мети, основні завдання навчальної дисципліни полягають у формуванні знань, умінь та уявлень згідно її предмету.

Після вивчення навчальної дисципліни майбутній фахівець повинен уміти: розрізняти види й організаційно-правові форми підприємств; обґрунтовувати доцільність організаційних структур і оцінювати ефективність управління підприємством; оцінювати вартість основних виробничих засобів і здійснювати нарахування їх амортизації різними методами; розраховувати показники технічного стану, руху, ефективності та інтенсивності використання основних засобів підприємства; проводити нормування оборотних фондів підприємства; розраховувати показники ефективності використання оборотних засобів підприємства; планувати чисельність і продуктивність праці персоналу підприємства; застосовувати форми та системи оплати праці для нарахування заробітної плати персоналу підприємства; складати калькуляцію собівартості продукції, послуг, робіт; обґрунтовувати ціни на товари, послуги, роботи; розраховувати фінансовий результат діяльності підприємства та оцінювати її ефективність; визначати потенційну ефективність капітальних вкладень при розробці інвестиційних проектів на підприємстві.

БЛОК ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ № 1

ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ГОСПОДАРЮЮЧОГО СУБ'ЄКТА

Модуль 1. Підприємство як суб'єкт господарювання.

Модуль 2. Управління підприємством.

Термінологічний словник

Підприємство – це самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади, або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної або іншої господарської діяльності.

Підприємства класифікуються: 1) за формою власності (приватні; державні; колективні; комунальні; змішані); 2) за способом утворення та формування статутного фонду (унітарні; корпоративні); 3) за кількістю працюючих та обсягом валового доходу від реалізації продукції (великі; середні; малі; мікро), 4) за належністю капіталу (підприємства з іноземними інвестиціями; іноземні підприємства; національні підприємства).

Основною організаційно-правовою формою підприємств в Україні є *господарські товариства*, а саме: акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, командитні товариства, повні товариства.

Об'єднання підприємств – це організація, утворена на добровільній основі в складі двох або більше підприємств з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних і соціальних завдань.

Основними *організаційно-правовими формами об'єднань підприємств* є асоціація, корпорація, консорціум і концерн.

Управління підприємством – це цілеспрямований вплив на основні фактори виробництва з метою забезпечення успішного функціонування суб'єкта господарювання.

Функціями управління підприємством є планування, організація, мотивація, контроль і координація.

Методами управління підприємством є адміністративні методи, економічні методи та соціально-психологічні методи.

Організаційна структура управління підприємством – це сукупність управлінських ланок, розташованих у чіткій підпорядкованості, які забезпечують взаємозв'язок між окремими підрозділами організації, а також розподіл між ними прав і відповідальності.

Існують такі *основні види організаційних структур управління підприємством*: лінійна; функціональна; продуктова; матрична.

Підприємство як господарюючий суб'єкт перебуває під впливом ряду факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

До *факторів зовнішнього середовища прямого впливу* відносяться постачальники, посередники, державні органи та законодавча база, споживачі, конкуренти; до *факторів зовнішнього середовища непрямого впливу* – природні, демографічні, екологічні, науково-технічні, економічні, політичні та міжнародні чинники.

До *факторів внутрішнього середовища функціонування підприємства* відносяться технічні та організаційні умови роботи підприємства, які зумовлюють результати його діяльності, а саме: засоби виробництва (засоби та предмети праці), персонал, інформація, фінанси, організація виробництва та управління, маркетинг.

Теоретичні питання для самоконтролю

1. Що таке «підприємство»?
2. Назвіть основні ознаки підприємства.
3. Опишіть порядок заснування підприємства в Україні.
4. Яким чином класифікуються підприємства за формою власності?
5. Яким чином класифікуються підприємства за способом утворення та формування статутного фонду?
6. Яким чином класифікуються підприємства за кількістю працюючих та обсягом валового доходу від реалізації продукції?
7. Яким чином класифікуються підприємства за належністю капіталу?
8. Назвіть основні організаційно-правові форми підприємств.

9. Що таке «акціонерне товариство»?
10. Що таке «товариство з обмеженою відповідальністю»?
11. Що таке «товариство з додатковою відповідальністю»?
12. Що таке «командитне товариство»?
13. Що таке «повне товариство»?
14. Назвіть організаційно-правові форми об'єднань підприємств.
15. Що таке «асоціація»?
16. Що таке «корпорація»?
17. Що таке «консорціум»?
18. Що таке «концерн»?
19. Назвіть елементи системи управління підприємством.
20. Охарактеризуйте функції управління підприємством.
21. Охарактеризуйте методи управління підприємством.
22. Дайте характеристику та порівняйте основні організаційні структури управління підприємством.
23. Перерахуйте фактори зовнішнього середовища підприємства (прямого впливу).
24. Перерахуйте фактори зовнішнього середовища підприємства (непрямого опосередкованого впливу).
25. Перерахуйте фактори внутрішнього середовища підприємства.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Підприємство – це ...

а) самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади, або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної або іншої господарської діяльності;

б) економічна одиниця, що використовує фактори виробництва для виготовлення продукції, товарів або послуг, які вона потім продає домогосподарством, іншим фірмам або державі;

в) цільове об'єднання ресурсів для досягнення певної економічної мети;

г) юридична особа, що діє на основі приватної власності одного або кількох громадян, іноземців або осіб без громадянства з використанням найманої праці.

2. Ідентифікуйте ознаку підприємства. «Підприємство самостійно укладає угоди, самостійно здійснює всі операції господарської діяльності, отримує дохід і прибуток, покриває витрати, забезпечує подальший виробничий і соціальний розвиток»:

- а) майнова відповідальність;
- б) системна єдність засобів виробництва;
- в) оперативно-господарська та економічна самостійність;
- г) організаційна єдність.

3. На підприємстві «Оберіг» працює 26 осіб. Валовий дохід від реалізації продукції підприємства за рік склав еквівалент 3,5 млн. євро за офіційним курсом НБУ.

Дане підприємство є ...

- а) великим;
- б) середнім;
- в) малим;
- г) мікропідприємством.

4. На підприємстві «Борисфен» працює 129 осіб. Валовий дохід від реалізації продукції підприємства за рік склав еквівалент 14,2 млн. євро за офіційним курсом НБУ.

Дане підприємство є ...

- а) великим;
- б) середнім;
- в) малим;
- г) мікропідприємством.

5. На підприємстві «Авіа-тур» працює 512 осіб. Валовий дохід від реалізації продукції підприємства за рік склав еквівалент 65,7 млн. євро за офіційним курсом НБУ.

Дане підприємство є ...

- а) великим;
- б) середнім;
- в) малим;
- г) мікропідприємством.

6. Статутний капітал підприємства «Гефест» розділений на 2000 акцій номінальною вартістю 1500 грн. кожна.

Акції належать 3-ьом учасникам, які придбали цінні папери в ході торгів на біржі. У разі банкрутства підприємства учасники ризикують лише сумами своїх вкладів.

Дане підприємство є ...

- а) товариством з обмеженою відповідальністю;
- б) публічним акціонерним товариством;
- в) приватним акціонерним товариством;
- г) командитним товариством.

7. За результатами звітного періоду загальний борг підприємства «Еталон» склав 800 тис. грн. Власниками підприємства є 2 підприємця, суми внесків яких склали 300 і 400 тис. грн. відповідно. В результаті боргові зобов'язання кожного учасника склали по 400 тис. грн.

Дане підприємство є ...

- а) товариством із додатковою відповідальністю;
- б) товариством з обмеженою відповідальністю;
- в) командитним товариством;
- г) повним товариством.

8. За результатами звітного періоду загальний борг підприємства «Тріада» склав 400 тис. грн. Власниками підприємства є 2 підприємця – А і Б, суми внесків яких склали 100 і 200 тис. грн. відповідно. В результаті боргові зобов'язання учасника А склали 133,33 тис. грн., учасника Б – 266,67 тис. грн.

Дане підприємство є ...

- а) товариством із додатковою відповідальністю;
- б) товариством з обмеженою відповідальністю;
- в) командитним товариством;
- г) повним товариством.

9. Товариство, учасники якого відповідно до укладених між ними договорів здійснюють підприємницьку діяльність від імені товариства і солідарно несуть додаткову відповідальність за його зобов'язаннями всім належним їм майном, – це ...

- а) товариство з додатковою відповідальністю;
- б) товариство з обмеженою відповідальністю;
- в) командитне товариство;
- г) повне товариство.

10. Товариство, в якому один або декілька учасників здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і солідарно несуть додаткову відповідальність за зобов'язаннями товариства всім своїм майном, а інші учасники товариства несуть відповідальність за зобов'язаннями в межах сум зроблених ними вкладів, – це ...

- а) акціонерне товариство;
- б) товариство з обмеженою відповідальністю;
- в) командитне товариство;
- г) повне товариство.

11. Тимчасове статутне об'єднання підприємств для досягнення його учасниками певної спільної господарської мети – це ...

- а) асоціація;
- б) корпорація;
- в) консорціум;
- г) концерн.

12. Визначення системи цілей функціонування організації, а також шляхів і засобів їх досягнення в короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі – це ...

- а) планування;
- б) організація;
- в) контроль;
- г) координація.

13. Об'єднання факторів виробництва в найбільш раціональному масштабі і структурі – це ...

- а) планування;
- б) організація;
- в) контроль;
- г) координація.

14. Кількісна та якісна оцінка відповідності фактичного рівня розвитку підприємства його плановому рівню – це ...

- а) планування;
- б) організація;
- в) контроль;
- г) координація.

15. Прийоми, спрямовані на спонукання персоналу до ефективної праці через матеріальне стимулювання – це ...

- а) правові методи;
- б) адміністративні методи;
- в) економічні методи;
- г) соціально-психологічні методи.

16. Прийоми, що передбачають вплив на працівників, базуючись на інститутах влади і авторитету, – це ...

- а) правові методи;
- б) адміністративні методи;
- в) економічні методи;
- г) соціально-психологічні методи.

17. Яка з нижче перерахованих організаційних структур управління підприємством є найпростішою?

- а) лінійна;
- б) функціональна;
- в) продуктова;
- г) матрична.

18. Розвиток науки та техніки ...

- а) не впливає на функціонування підприємства;
- б) є фактором внутрішнього середовища підприємства;
- в) є фактором зовнішнього середовища підприємства;
- г) немає правильної відповіді.

19. Чинна нормативно-правова база ...

- а) не впливає на функціонування підприємства;
- б) є фактором внутрішнього середовища підприємства;
- в) є фактором зовнішнього середовища підприємства (прямого впливу);
- г) є фактором зовнішнього середовища підприємства (непрямого опосередкованого впливу).

20. Інформація ...

- а) не впливає на функціонування підприємства;
- б) є фактором внутрішнього середовища підприємства;
- в) є фактором зовнішнього середовища підприємства (прямого впливу);
- г) є фактором зовнішнього середовища підприємства (непрямого опосередкованого впливу).

БЛОК ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ № 2 ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Модуль 3. Основні засоби підприємства.

Модуль 4. Оборотні засоби підприємства.

Модуль 5. Персонал підприємства та продуктивність праці.

Модуль 6. Оплата праці персоналу підприємства.

Термінологічний словник

Матеріальною основою будь-якого виробництва є *виробничі засоби підприємства*, що складаються з *засобів праці* (того, чим виготовляється продукція) (*основних засобів підприємства*) та *предметів праці* (того, з чого виготовляється продукція) (*оборотних засобів підприємства*).

До *основних засобів підприємства* належать транспортні засоби, будівлі та споруди, силове та виробниче обладнання, інструменти, виробничий і господарський інвентар, а також інші засоби праці, термін служби яких перевищує 1 рік.

До *оборотних засобів підприємства* належать: виробничі запаси, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів, кошти в розрахункових документах, кошти на розрахунковому рахунку підприємства, кошти в касі підприємства.

При цьому виробничі запаси, незавершене виробництво та витрати майбутніх періодів в сукупності складають *оборотні фонди*, а кошти в розрахункових документах, кошти на розрахунковому рахунку підприємства та кошти в касі підприємства – *фонди обігу*.

Облік основних засобів підприємства ведеться у вартісному вимірі, для чого використовуються такі *види вартості*: початкова балансова, середньорічна, амортизаційна, ліквідаційна, залишкова та відновлювальна.

Основні засоби в процесі виробництва поступово зношуються та втрачають свою первісну вартість, повернення якої забезпечується *амортизацією* – перенесенням частини їх вартості на вартість продукції.

Амортизація основних виробничих засобів підприємства може нараховуватися з використанням наступних методів: прямолінійного, кумулятивного, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості та виробничого.

Для характеристики основних виробничих засобів підприємства традиційно використовують ряд показників, серед яких: *показники технічного стану* – коефіцієнт зносу та коефіцієнт придатності; *показники руху* – коефіцієнт вибуття та коефіцієнт оновлення; *показники ефективності використання* – фондвіддача, фондоємність, фондоозброєність праці, рентабельність основних засобів; *показники інтенсивності використання* – коефіцієнт екстенсивного використання, коефіцієнт інтенсивного використання, коефіцієнт інтегрального завантаження.

На відміну від основних засобів, *оборотні засоби підприємства переносять свою вартість на вартість продукції відразу*. Відповідно, особливу важливість має грамотне проведення нормування оборотних фондів підприємства.

Основними видами виробничих запасів на підприємстві є: поточний, страховий, транспортний, підготовчий, максимальний, середній і мінімальний.

Показниками ефективності використання оборотних засобів підприємства є *коефіцієнт оборотності, період обороту та рентабельність оборотних засобів*.

Персонал підприємства – це сукупність постійних працівників підприємства, які отримали необхідну професійну підготовку та/або мають досвід практичної роботи.

Персонал підприємства розділяється на 2 групи: промислово-виробничий персонал і непромисловий персонал.

Рух кадрів на підприємстві характеризується трьома показниками: коефіцієнтом обороту кадрів по прийому, коефіцієнтом обороту кадрів по звільненню та коефіцієнтом плинності кадрів.

Продуктивність праці характеризує ефективність виробничої діяльності персоналу та виражається кількістю продукції, виготовленої за одиницю робочого часу одним працівником, – *виробітком*, або витратами робочого часу на виготовлення одиниці продукції – *трудомісткістю*.

При плануванні продуктивності праці персоналу підприємства використовують методи: 1) метод розрахунку планового рівня продуктивності праці за динамікою показників минулих років; 2) метод прямого розрахунку продуктивності праці; 3) пофакторний метод планування продуктивності праці.

Заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовій формі, яку роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу.

У сучасних умовах на підприємствах використовують *дві форми оплати праці: відрядну та погодинну.*

Відрядна форма оплати праці включає пряму відрядну систему, відрядно-преміальну систему, відрядно-прогресивну систему, непряму відрядну систему, акордну систему.

Погодинна форма оплати праці включає просту погодинну систему, погодинно-преміальну систему та окладну систему.

Теоретичні питання для самоконтролю

1. Що таке «основні засоби підприємства»?
2. Охарактеризуйте склад і мінімальні строки корисного використання основних засобів підприємства (згідно чинного Податкового кодексу України).
3. Перерахуйте та охарактеризуйте види вартості основних засобів підприємства, за якими здійснюється їх облік і оцінка.
4. У чому полягає сутність зносу основних засобів підприємства?
5. Назвіть та охарактеризуйте види зносу основних засобів підприємства.
6. Що таке «амортизація основних засобів підприємства»?
7. Перерахуйте та охарактеризуйте методи нарахування амортизації основних засобів підприємства.
8. Які встановлені чинним Податковим кодексом України обмеження щодо застосування методів нарахування амортизації різних груп основних засобів підприємства?
9. Що таке «амортизаційний фонд підприємства»?
10. Перерахуйте та охарактеризуйте показники технічного стану основних засобів підприємства.

11. Перерахуйте та охарактеризуйте показники руху основних засобів підприємства.

12. Перерахуйте та охарактеризуйте показники ефективності використання основних засобів підприємства.

13. Перерахуйте та охарактеризуйте показники інтенсивності використання основних засобів підприємства.

14. Яким чином у сучасних умовах можливо підвищити ефективність використання основних засобів підприємства?

15. Що таке «оборотні засоби підприємства»?

16. Що таке «оборотні фонди підприємства»?

17. Що таке «фонди обігу підприємства»?

18. Що таке «виробничі запаси підприємства»? Назвіть та охарактеризуйте основні види виробничих запасів підприємства.

19. Що таке «незавершене виробництво»?

20. У чому полягає різниця між незавершеним виробництвом і готовою продукцією?

21. Що таке «витрати майбутніх періодів»?

22. Охарактеризуйте кругообіг оборотних засобів підприємства.

23. Що таке «нормування оборотних фондів підприємства»?

24. Охарактеризуйте процес нормування виробничих запасів підприємства.

25. Охарактеризуйте процес нормування незавершеного виробництва на підприємстві.

26. Охарактеризуйте процес нормування витрат майбутніх періодів на підприємстві.

27. Перерахуйте та охарактеризуйте показники ефективності використання оборотних засобів підприємства.

28. Яким чином у сучасних умовах можливо підвищити ефективність використання оборотних засобів підприємства?

29. Що таке «персонал підприємства»?

30. У чому полягає сутність кількісної характеристики персоналу підприємства?

31. У чому полягає сутність якісної характеристики персоналу підприємства?

32. Перерахуйте та охарактеризуйте показники руху кадрів на підприємстві.

33. Охарактеризуйте процес визначення необхідної чисельності різних категорій працівників підприємства.
34. Що таке «продуктивність праці»?
35. Якими показниками традиційно характеризується продуктивність праці персоналу підприємства?
36. Перерахуйте та охарактеризуйте види трудомісткості виготовлення продукції, надання послуг, виконання робіт.
37. Перерахуйте та охарактеризуйте методи планування продуктивності праці персоналу підприємства.
38. Перерахуйте та охарактеризуйте фактори зростання продуктивності праці персоналу підприємства.
39. У чому полягає соціально-економічна сутність заробітної плати?
40. Від чого залежить розмір заробітної плати працівника?
41. Якими нормативно-правовими актами регламентується рівень оплати праці на вітчизняних підприємствах?
42. Перерахуйте та охарактеризуйте складові частини фонду оплати праці на підприємстві.
43. Назвіть та охарактеризуйте форми оплати праці персоналу.
44. Перерахуйте та охарактеризуйте системи відрядної форми оплати праці персоналу.
45. Перерахуйте та охарактеризуйте системи погодинної форми оплати праці персоналу.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Основні засоби підприємства – це ...
- а) засоби праці, частина виробничих засобів підприємства;
  - б) матеріальні активи, що багаторазово беруть участь у виробничому процесі, не змінюючи своєї матеріальної форми та поступово переносячи свою вартість на вартість кінцевого продукту у вигляді амортизаційних відрахувань;
  - в) транспортні засоби, будівлі та споруди, силові та виробничі обладнання, інструменти, виробничий і господарський інвентар, строк служби яких перевищує 1 рік;
  - г) всі відповіді вірні.

2. До основних засобів виробничого призначення не належать:

- а) будівлі та споруди ЖКГ;
- б) адміністративні будівлі;
- в) транспортні засоби;
- г) споруди та передавальні пристрої.

3. До основних засобів невиробничого призначення не належать:

- а) будівлі та споруди ЖКГ;
- б) адміністративні будівлі;
- в) транспортні засоби;
- г) будівлі та споруди культурно-побутового призначення.

4. Чинним Податковим кодексом України передбачено таку кількість груп основних засобів – ...

- а) 4;
- б) 8;
- в) 12;
- г) 16.

5. Витрати на виробництво, транспортування, монтаж та інші роботи, пов'язані з введенням основного засобу в експлуатацію, відображаються в його ...

- а) відновлювальній вартості;
- б) залишковій вартості;
- в) початковій балансовій вартості;
- г) середньорічній вартості.

6. Для усунення впливу ціннісного чинника застосовують оцінку основних засобів підприємства за їх ...

- а) відновлювальною вартістю;
- б) залишковою вартістю;
- в) початковою балансовою вартістю;
- г) середньорічною вартістю.

7. Усереднена вартість основних засобів підприємства протягом року з урахуванням їх введення та виведення – це ...

- а) відновлювальна вартість;
- б) залишкова вартість;
- в) початкова балансова вартість;
- г) середньорічна вартість.

8. Вартість основних засобів підприємства, яка підлягає поступовому перенесенню на вартість кінцевого продукту, – це ...

- а) відновлювальна вартість;
- б) залишкова вартість;
- в) початкова балансова вартість;
- г) амортизаційна вартість.

9. Вартість можливої ліквідації основного засобу по закінченню строку його корисного використання – це ...

- а) відновлювальна вартість;
- б) залишкова вартість;
- в) початкова балансова вартість;
- г) немає правильної відповіді.

10. Різниця початкової балансової вартості та накопиченої амортизації основних засобів підприємства становить їх ...

- а) відновлювальну вартість;
- б) залишкову вартість;
- в) початкову балансову вартість;
- г) середньорічну вартість.

11. Показниками технічного стану основних засобів підприємства є:

- а) фондвіддача, фондоемність, фондоозброєність праці;
- б) коефіцієнти вибуття та оновлення;
- в) коефіцієнти зносу та придатності;
- г) коефіцієнти екстенсивного та інтенсивного використання, коефіцієнт інтегрального завантаження.

12. Показниками руху основних засобів підприємства є:

- а) фондвіддача, фондоемність, фондоозброєність праці;
- б) коефіцієнти вибуття та оновлення;
- в) коефіцієнти зносу та придатності;
- г) коефіцієнти екстенсивного та інтенсивного використання, коефіцієнт інтегрального завантаження.

13. Показниками ефективності використання основних засобів підприємства є:

- а) фондвіддача, фондоемність, фондоозброєність праці;
- б) коефіцієнти вибуття та оновлення;
- в) коефіцієнти зносу та придатності;

г) коефіцієнти екстенсивного та інтенсивного використання, коефіцієнт інтегрального завантаження.

14. Показниками інтенсивності використання основних засобів підприємства є:

- а) фондвіддача, фондоемність, фондоозброєність праці;
- б) коефіцієнти вибуття та оновлення;
- в) коефіцієнти зносу та придатності;
- г) коефіцієнти екстенсивного та інтенсивного використання, коефіцієнт інтегрального завантаження.

15. Метод нарахування амортизації основних засобів підприємства, згідно якого річна сума амортизаційних відрахувань визначається як відношення вартості, що амортизується, та строку корисного використання основних засобів, – це ...

- а) прямолінійний;
- б) прискореного зменшення залишкової вартості;
- в) кумулятивний;
- г) зменшення залишкової вартості.

16. Метод нарахування амортизації основних засобів підприємства, згідно якого місячна сума амортизації визначається як добуток вартості, що амортизується, та виробничої ставки амортизації, – це ...

- а) прямолінійний;
- б) прискореного зменшення залишкової вартості;
- в) кумулятивний;
- г) виробничий.

17. Метод нарахування амортизації основних засобів підприємства, згідно якого річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітнього року та річної норми амортизації, – це ...

- а) прямолінійний;
- б) зменшення залишкової вартості;
- в) кумулятивний;
- г) виробничий.

18. Передбачає подвоєння річної норми амортизаційних відрахувань такий метод нарахування амортизації основних засобів підприємства – ...

- а) прямолінійний;

- б) прискореного зменшення залишкової вартості;
- в) кумулятивний;
- г) зменшення залишкової вартості.

19. Метод нарахування амортизації основних засобів підприємства, згідно якого річна сума амортизації визначається як добуток амортизаційної вартості основних засобів та кумулятивного коефіцієнта, – це ...

- а) прямолінійний;
- б) зменшення залишкової вартості;
- в) прискореного зменшення залишкової вартості;
- г) кумулятивний.

20. Оборотні засоби підприємства – це ...

- а) предмети праці, частина виробничих засобів підприємства;
- б) матеріальні активи, що одноразово беруть участь у виробничому процесі, повністю змінюючи свою матеріальну форму та переносячи свою вартість на вартість кінцевого продукту відразу та в повній мірі;
- в) виробничі запаси, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів, кошти в розрахункових документах, кошти на розрахунковому рахунку підприємства, кошти в касі підприємства;
- г) всі відповіді вірні.

21. Нормуванню підлягають такі елементи оборотних засобів підприємства:

- а) дебіторська заборгованість;
- б) виробничі запаси;
- в) незавершене виробництво;
- г) кошти в касі підприємства.

22. Нормуванню підлягають такі елементи оборотних засобів підприємства:

- а) виробничі бланки;
- б) кошти в розрахункових документах;
- в) канцелярське приладдя;
- г) дебіторська заборгованість.

23. Норма запасу включає час перебування матеріалів у ...

- а) поточному, страховому, складському та середньому запасах;
- б) поточному, підготовчому, складському та середньому запасах;

в) поточному та максимальному запасах;
г) поточному, страховому, транспортному та підготовчому запасах.

24. Для забезпечення безперебійності виробництва в період між двома поставками матеріалів призначений ...

- а) транспортний запас;
- б) поточний запас;
- в) складський запас;
- г) середній запас.

25. Для забезпечення безперебійності виробництва в період зриву поставки матеріалів призначений ...

- а) страховий запас;
- б) транспортний запас;
- в) поточний запас;
- г) максимальний запас.

26. Для забезпечення безперебійності виробництва у разі виникнення на ринку непередбаченого підвищеного попиту на послуги підприємства призначений ...

- а) поточний запас;
- б) страховий запас;
- в) підготовчий запас;
- г) немає правильної відповіді.

27. Для забезпечення безперебійності виробництва в період між зарахуванням коштів на розрахунковий рахунок постачальника та прибуттям вантажу на склад призначений ...

- а) максимальний запас;
- б) підготовчий запас;
- в) страховий запас;
- г) транспортний запас.

28. Для забезпечення безперебійності виробництва в період витримки матеріалів перед їх введенням у виробничий процес призначений ...

- а) поточний запас;
- б) середній запас;
- в) підготовчий запас;
- г) страховий запас.

29. Максимальний запас матеріалів на підприємстві є ...

- а) сумою поточного та страхового запасів;
- б) еквівалентом розміру півтора поточних запасів;
- в) сумою поточного та підготовчого запасів;
- г) сумою поточного та транспортного запасів.

30. Показник, який характеризує кількість оборотів, здійснюваних оборотними засобами підприємства за певний період (як правило, за рік), – це ...

- а) період обороту;
- б) коефіцієнт оборотності;
- в) рентабельність оборотних засобів;
- г) немає правильної відповіді.

31. Підвищення ефективності використання оборотних засобів підприємства досягається у разі ...

- а) збільшення коефіцієнта оборотності;
- б) збільшення періоду обороту;
- в) збільшення рентабельності оборотних засобів;
- г) всі відповіді вірні.

32. Зниження ефективності використання оборотних засобів підприємства має місце у випадку ...

- а) збільшення коефіцієнта оборотності;
- б) збільшення періоду обороту;
- в) збільшення рентабельності оборотних засобів;
- г) немає правильної відповіді.

33. Вивільнення (економія) оборотних коштів підприємства досягається у разі ...

- а) збільшення коефіцієнта оборотності та періоду обороту;
- б) зменшення коефіцієнта оборотності та періоду обороту;
- в) зменшення коефіцієнта оборотності та збільшення періоду обороту;
- г) немає правильної відповіді.

34. До робітників належать:

- а) економісти, зайняті виробничим плануванням;
- б) працівники фінансового відділу;
- в) працівники пожежної служби;
- г) немає правильної відповіді.

35. До інженерно-технічного персоналу належать:

- а) працівники служб постачання та збуту;
- б) начальники підрозділів;
- в) працівники, зайняті обліком робочого часу;
- г) робітники, зайняті ремонтними роботами.

36. До службовців належать:

- а) керівник підприємства;
- б) працівники юридичного відділу;
- в) економісти, зайняті нормуванням праці персоналу;
- г) всі відповіді вірні.

37. До молодшого обслуговуючого персоналу належать:

- а) працівники, зайняті прибиранням виробничих приміщень;
- б) працівники, зайняті прибиранням службових приміщень;
- в) водії службових автомобілів і автобусів;
- г) працівники складського господарства.

38. Підвищення продуктивності праці персоналу підприємства має місце у випадку ...

- а) збільшення виробітку та зменшення трудомісткості;
- б) зменшення виробітку та збільшення трудомісткості;
- в) одночасного збільшення виробітку та трудомісткості;
- г) немає правильної відповіді.

39. Надання службового житла працівникам відноситься до ...

- а) матеріального стимулювання;
- б) нематеріального стимулювання;
- в) компенсаційного стимулювання;
- г) змішаного стимулювання.

40. Відрядна форма оплати праці включає такі системи:

- а) окладну;
- б) акордну;
- в) відрядно-прогресивну;
- г) відрядно-преміальну.

41. Погодинна форма оплати праці включає такі системи:

- а) просту погодинну;
- б) погодинно-преміальну;
- в) окладну;
- г) акордну.

42. Система оплати праці, що передбачає нарахування премій працівникові за кількісні та якісні показники праці понад базового заробітку за фактичний обсяг виготовленої ним продукції, – це ...

- а) погодинно-преміальна;
- б) відрядно-прогресивна;
- в) відрядно-преміальна;
- г) акордна.

43. Система оплати праці, що передбачає нарахування премій працівникові за досягнуті якісні показники праці понад базового заробітку за фактично відпрацьований ним час, – це ...

- а) проста погодинна;
- б) відрядно-прогресивна;
- в) погодинно-преміальна;
- г) немає правильної відповіді.

44. Система оплати праці, що передбачає оплату продукції, виробленої працівником понад встановлені планові завдання, за підвищеними розцінками, – це ...

- а) пряма відрядна;
- б) відрядно-прогресивна;
- в) відрядно-преміальна;
- г) непряма відрядна.

45. Система оплати праці, що передбачає обчислення місячного заробітку працівника як добутку фактично виготовленого ним обсягу продукції та відрядної розцінки за одиницю продукції, – це ...

- а) акордна;
- б) відрядно-прогресивна;
- в) відрядно-преміальна;
- г) немає правильної відповіді.

46. Система оплати праці, що передбачає щомісячне нарахування працівникові фіксованого розміру заробітку без прив'язки до конкретних результатів його праці, – це ...

- а) акордна;
- б) окладна;
- в) відрядно-преміальна;
- г) немає правильної відповіді.

47. Система оплати праці, що передбачає наявність залежності розміру заробітку одних працівників від ефективності роботи інших (основних) працівників, – це ...

- а) пряма відрядна;
- б) непряма відрядна;
- в) відрядно-прогресивна;
- г) відрядно-преміальна.

48. Система оплати праці, що передбачає встановлення норм виробітку та відрядних розцінок на весь комплекс робіт по об'єкту або ділянці, – це ...

- а) акордна;
- б) відрядно-прогресивна;
- в) відрядно-преміальна;
- г) немає правильної відповіді.

49. Для оплати праці ремонтних робітників на підприємстві можуть використовуватися такі системи відрядної форми оплати праці:

- а) акордна;
- б) відрядно-прогресивна;
- в) відрядно-преміальна;
- г) пряма відрядна.

50. Заробітна плата інженерно-технічного персоналу, як правило, обчислюється з використанням ...

- а) простої погодинної системи;
- б) погодинно-преміальної системи;
- в) акордної системи;
- г) непрямої відрядної системи.

БЛОК ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ № 3 ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Модуль 7. Витрати підприємства та собівартість продукції.

Модуль 8. Ціноутворення та фінансовий результат діяльності підприємства.

Модуль 9. Інвестиційна діяльність підприємства.

Термінологічний словник

Витрати – це грошове вираження витрачених ресурсів, необхідних для здійснення підприємством усіх видів діяльності.

Витрати підприємства можуть класифікуватися за різними ознаками, але основними з них є: *за видами діяльності* (витрати операційної діяльності, витрати фінансової діяльності, витрати інвестиційної діяльності); *за відношенням до обсягу виробництва* (змінні витрати та постійні витрати); *за способом віднесення на собівартість* (прямі витрати та непрямі витрати); *за економічним змістом* (витрати за економічними елементами та витрати за статтями калькуляції).

Собівартість – це грошовий вираз усього того, що необхідно підприємству для виробництва і реалізації продукції.

Виділяють такі *види собівартості*: цехова собівартість, виробнича собівартість і повна собівартість.

Традиційно *калькуляція собівартості продукції, послуг, робіт* включає наступні статті: матеріальні витрати; витрати на оплату праці персоналу; витрати на сплату єдиного соціального внеску; амортизацію основних засобів; загальновиробничі витрати; позавиробничі витрати.

Ціна – це грошовий вираз вартості товару, що в загальному вигляді являє собою суму повної собівартості одиниці продукції та абсолютного розміру запланованого прибутку на одиницю продукції.

Цінова стратегія – це обґрунтований вибір з кількох варіантів ціни, спрямований на досягнення максимального (нормативного) прибутку для фірми на ринку в планованому періоді.

Головним показником ефективності діяльності будь-якого підприємства є його фінансовий результат. Згідно Наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»» *фінансовий результат діяльності підприємства* включає: валовий дохід; дохід (виручку) від реалізації продукції; чистий дохід (виручку) від реалізації продукції; валовий прибуток; фінансовий результат від операційної діяльності;

фінансовий результат до оподаткування; чистий фінансовий результат (чистий прибуток або збиток).

Важливим показником економічної ефективності діяльності підприємства є *рентабельність* – показник, який характеризує відношення отриманого прибутку (як правило, чистого прибутку) та вартості вкладених ресурсів.

Інвестиції – це вкладення капіталу в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання доходу (прибутку) або іншого ефекту.

Інвестиції класифікуються за ознаками: 1) за терміном відчуження (вкладення) капіталу (довгострокові, середньострокові, короткострокові); 2) за територіальною ознакою (зовнішні та внутрішні); 3) за формою власності (приватні, державні, іноземні, змішані); 4) за об'єктом інвестування (реальні, фінансові); 5) за рівнем ризику (агресивні, помірні, консервативні); 6) за стадіями фінансування (нетто-інвестиції, екстенсивні інвестиції, реінвестиції, бруто-інвестиції).

Показниками ефективності інвестиційних проектів є: чистий дисконтований дохід (ЧДД, NPV), індекс дохідності (ІД, PI), період окупності (ПО, PP) та внутрішня норма дохідності (ВНД, IRR).

Інвестиційний проект слід затвердити, якщо чистий дисконтований дохід є більшим 0, індекс дохідності є більшим 1, період окупності є мінімальним, а внутрішня норма дохідності є максимальною.

Теоретичні питання для самоконтролю

1. Що таке «витрати»?
2. Яким чином класифікуються витрати підприємства за видами діяльності?
3. Яким чином класифікуються витрати підприємства за відношенням до обсягу виробництва?
4. Яким чином класифікуються витрати підприємства за способом віднесення на собівартість?
5. Яким чином класифікуються витрати підприємства за економічним змістом?

6. Охарактеризуйте зміни змінних, постійних і загальних витрат підприємства на весь обсяг виробництва та на одиницю продукції при зростанні/зменшенні обсягу виробництва.

7. Що таке «собівартість»?

8. Назвіть і охарактеризуйте функції собівартості.

9. Які види собівартості Ви знаєте?

10. Охарактеризуйте методи калькулювання собівартості продукції, послуг, робіт.

11. Перерахуйте статті калькуляції собівартості продукції, послуг, робіт.

12. Які техніко-експлуатаційні показники діяльності підприємства здійснюють вплив на собівартість продукції, послуг, робіт?

13. Яким чином у сучасних умовах можливо зменшити собівартість продукції, послуг, робіт?

14. Що таке «ціна»?

15. Перерахуйте та охарактеризуйте основні функції цін.

16. Перерахуйте та порівняйте основні підходи до формування цін на товари, послуги, роботи.

17. Охарактеризуйте вільні ринкові ціни та ціни, що підлягають регулюванню.

18. Що таке «цінова політика»?

19. Перерахуйте та охарактеризуйте основні види цінових політик підприємств.

20. Назвіть і охарактеризуйте етапи ціноутворення на підприємстві.

21. Які фактори впливають на процес ціноутворення на підприємстві?

22. Перерахуйте та охарактеризуйте складові фінансового результату діяльності підприємства.

23. Що таке «СVP-аналіз»?

24. Дайте характеристику сутності та основним видам рентабельності діяльності підприємства.

25. Охарактеризуйте сутність і основні види інвестицій.

26. Назвіть і порівняйте основні джерела фінансування інвестицій.

27. Назвіть стандартні етапи інвестиційного процесу на підприємстві.

28. Перерахуйте та охарактеризуйте показники ефективності інвестиційного проекту.

29. Що таке «дисконтування» та «компаундування»?

30. Назвіть критерії доцільності затвердження інвестиційного проекту.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Виплата дивідендів акціонерам є витратами ...

- а) операційної діяльності;
- б) фінансової діяльності;
- в) інвестиційної діяльності;
- г) всі відповіді вірні.

2. Виплата кредиторам відсотків за користування позиковими коштами є витратами ...

- а) операційної діяльності;
- б) фінансової діяльності;
- в) інвестиційної діяльності;
- г) всі відповіді вірні.

3. При зростанні обсягу виробництва змінні витрати ...

а) на весь обсяг виробництва – зменшуються, на одиницю продукції – залишаються незмінними;

б) на весь обсяг виробництва – збільшуються, на одиницю продукції – залишаються незмінними;

в) на весь обсяг виробництва – залишаються незмінними, на одиницю продукції – зменшуються;

г) на весь обсяг виробництва – залишаються незмінними, на одиницю продукції – збільшуються.

4. При зростанні обсягу виробництва постійні витрати ...

а) на весь обсяг виробництва – зменшуються, на одиницю продукції – залишаються незмінними;

б) на весь обсяг виробництва – збільшуються, на одиницю продукції – залишаються незмінними;

в) на весь обсяг виробництва – залишаються незмінними, на одиницю продукції – зменшуються;

г) на весь обсяг виробництва – залишаються незмінними, на одиницю продукції – збільшуються.

5. Матеріальні витрати є статтею ...

а) цехової собівартості;

б) виробничої собівартості;

в) повної собівартості;

г) усі відповіді вірні.

6. Витрати на оплату праці персоналу і сплату єдиного соціального внеску є статтею ...

а) цехової собівартості;

б) виробничої собівартості;

в) повної собівартості;

г) усі відповіді вірні.

7. Амортизація обладнання є статтею ...

а) цехової собівартості;

б) виробничої собівартості;

в) повної собівартості;

г) немає правильної відповіді.

8. Заробітна плата адміністративного персоналу є статтею ...

а) цехової собівартості;

б) виробничої собівартості;

в) повної собівартості;

г) немає правильної відповіді.

9. Витрати на збут продукції є статтею ...

а) цехової собівартості;

б) виробничої собівартості;

в) повної собівартості;

г) немає правильної відповіді.

10. Калькулювання собівартості «по заказам» – це ...

а) метод калькулювання собівартості продукції на основі обліку витрат по кожному індивідуальному виробу або за окремою партією виробів;

б) метод калькулювання собівартості продукції на основі групування витрат в межах окремих процесів або стадій виробництва;

в) метод калькулювання собівартості продукції, який передбачає включення в собівартість усіх (змінних і постійних) виробничих витрат;

г) метод калькулювання собівартості продукції, який передбачає включення в собівартість продукції лише змінних виробничих витрат.

11. Калькулювання собівартості «по процесам» – це ...

а) метод калькулювання собівартості продукції на основі обліку витрат по кожному індивідуальному виробу або за окремою партією виробів;

б) метод калькулювання собівартості продукції на основі групування витрат в межах окремих процесів або стадій виробництва;

в) метод калькулювання собівартості продукції, який передбачає включення в собівартість усіх (змінних і постійних) виробничих витрат;

г) метод калькулювання собівартості продукції, який передбачає включення в собівартість продукції лише змінних виробничих витрат.

12. Ідентифікуйте функцію ціни. «Ціни дозволяють зіставляти блага, які не можна порівняти за споживчими характеристиками»:

а) облікова функція;

б) перерозподільна функція;

в) стимулююча функція;

г) функція балансування попиту та пропозиції.

13. Передбачає продаж продукції за ціною, що значно перевищує витрати виробництва, ...

а) цінова стратегія «знімання вершків»;

б) цінова стратегія «проникнення на ринок»;

в) цінова стратегія «психологічних цін»;

г) цінова стратегія «слідування за лідером».

14. Передбачає продаж продукції за ціною, що значно нижче ціни конкурентів, ...

а) цінова стратегія «знімання вершків»;

б) цінова стратегія «проникнення на ринок»;

в) цінова стратегія «психологічних цін»;

г) цінова стратегія «слідування за лідером».

15. Різниця доходу від реалізації продукції та податку на додану вартість – це ...

- а) валовий дохід;
- б) валовий прибуток;
- в) чистий дохід;
- г) чистий прибуток.

16. Різниця чистого доходу від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції – це ...

- а) валовий дохід;
- б) валовий прибуток;
- в) чистий дохід;
- г) чистий прибуток.

17. Різниця прибутку до оподаткування та суми податку на прибуток – це ...

- а) валовий дохід;
- б) валовий прибуток;
- в) чистий дохід;
- г) чистий прибуток.

18. Точка беззбитковості – це ...

- а) максимально можливий обсяг виробництва продукції;
- б) фактичний обсяг виробництва продукції;
- в) обсяг виробництва, при якому виручка від реалізації продукції дорівнює загальним витратам підприємства;
- г) показник, який характеризує перевищення фактичного обсягу реалізації продукції над його беззбитковим рівнем.

19. Рентабельність виробництва продукції є відношенням чистого прибутку підприємства та ...

- а) середньорічної вартості основних фондів підприємства;
- б) собівартості продукції;
- в) вартості капіталу підприємства;
- г) доходу від реалізації продукції.

20. Рентабельність реалізації продукції є відношенням чистого прибутку підприємства та ...

- а) середньорічної вартості основних фондів підприємства;
- б) собівартості продукції;
- в) вартості капіталу підприємства;
- г) доходу від реалізації продукції.

21. Інвестиції строком більш, ніж 3 роки, є ...

- а) довгостроковими;
- б) середньостроковими;
- в) короткостроковими;
- г) немає правильної відповіді.

22. Інвестиції строком менш, ніж 1 рік, є ...

- а) довгостроковими;
- б) середньостроковими;
- в) короткостроковими;
- г) немає правильної відповіді.

23. Інвестиції, які характеризуються високим ступенем ризику, високою прибутковістю і низькою ліквідністю, – це ...

- а) агресивні інвестиції;
- б) помірні інвестиції;
- в) консервативні інвестиції;
- г) немає правильної відповіді.

24. Інвестиції, які характеризуються середнім ступенем ризику, достатньою прибутковістю і ліквідністю вкладень, – це ...

- а) агресивні інвестиції;
- б) помірні інвестиції;
- в) консервативні інвестиції;
- г) немає правильної відповіді.

25. Інвестиції, які характеризуються незначним ступенем ризику, надійністю та ліквідністю, – це ...

- а) агресивні інвестиції;
- б) помірні інвестиції;
- в) консервативні інвестиції;
- г) немає правильної відповіді.

26. Вкладення в проект додаткового капіталу, отриманого від реалізації даного проекту на попередніх етапах його життєвого циклу, – це ...

- а) нетто-інвестиції;
- б) екстенсивні інвестиції;
- в) реінвестиції;
- г) брутто-інвестиції.

27. Інвестиції, що направляються на збільшення виробничого потенціалу підприємства або проекту, – це ...

- а) нетто-інвестиції;
- б) екстенсивні інвестиції;
- в) реінвестиції;
- г) брутто-інвестиції.

28. Цільові інвестиції в матеріальні та нематеріальні активи – це ...

- а) реальні інвестиції;
- б) фінансові інвестиції;
- в) прямі інвестиції;
- г) портфельні інвестиції.

29. Інвестиційний проект слід затвердити, якщо...

- а) ЧДД > 0 , ІД < 1 ;
- б) ЧДД < 0 , ІД < 1 ;
- в) ЧДД > 0 , ІД > 1 ;
- г) ЧДД < 0 , ІД > 1 .

30. Інвестиційний проект слід затвердити, якщо...

- а) ПО $\rightarrow \min$, ВНД $\rightarrow \min$;
- б) ПО $\rightarrow \min$, ВНД $\rightarrow \max$;
- в) ПО $\rightarrow \max$, ВНД $\rightarrow \min$;
- г) ПО $\rightarrow \max$, ВНД $\rightarrow \max$.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Законодавчі акти:

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. – Заголовок з екрану.

2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. – Заголовок з екрану.

3. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>. – Заголовок з екрану.

Основна література:

4. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник / І.М. Бойчик. – К.: Кондор-Видавництво, 2016. – 378 с.

5. Грибик І.І. Економіка та управління підприємством: теорія і практика: навч. посібник / І.І. Грибик. – К.: Ліра-К, 2014. – 428 с.

6. Дмитрієв І.А. Економіка підприємства: навч. посібник / І.А. Дмитрієв, І.Ю. Шевченко. – Х.: ФОП Бровін О.В., 2018. – 292 с.

7. Захарченко В.І. Економіка підприємства: навч. посібник / В.І. Захарченко. – К.: Ліра-К, 2014. – 300 с.

8. Економіка підприємства: навч. посібник / Уклад.: Мішенін Є.О., Балацький Є.О., Дутченко О.М., Шамота Г.М., Гузь М.М., Дутченко О.О. – Х.: «Диса Плюс», 2015. – 336 с.

9. Кулішов В.В. Економіка підприємства: теорія і практикум: навч. посібник / В.В. Кулішов. – К.: Ліра-К, 2014. – 208 с.

10. Лойко В.В. Економіка підприємства: навч. посібник / В.В. Лойко, Т.П. Макаровська. – К.: КНУТД, 2015. – 268 с.

11. Міценко Н.Г. Економіка підприємства: теорія і практикум: навч. посібник / Н.Г. Міценко. – К.: Ліра-К, 2014. – 688 с.

12. Яркіна Н.М. Економіка підприємства: навч. посібник / Н.М. Яркіна. – К.: Ліра-К, 2015. – 498 с.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи
з дисципліни «Економіка підприємства»
для студентів спеціальності
152 «Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка»

Укладач: ШЕВЧЕНКО Інна Юріївна

Відповідальний за випуск

Дмитрієв І.А.

В авторській редакції

Комп'ютерна верстка

План _____, поз. _____

Підписано до друку _____ р. Формат 60×84 1/16. Папір газетний.

Гарнітура Times New Roman Cyr. Віддруковано на ризографі.

Ум. друк. арк. _____. Обл.-вид. арк. _____.

Зам. № _____. Наклад _____ прим. Ціна договірна.

ВИДАВНИЦТВО

Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

Видавництво ХНАДУ, 61002, Харків-МСП, вул. Ярослава Мудрого, 25

Тел./факс: (057) 700-38-64; 707-37-03, e-mail: rio@khadi.kharkov.ua

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції. Серія ДК № 897 від 17.04.2002 р.